

ИНДИГИР УОТТАРА

Муома улууһун
общественной-политической хаһыата
indigir-uottara@yandex.ru

12+

Хаһыат 1953 сыллаахха олохтоммута
Сэрэдэҕэ, субуотаҕа тахсар

2020 с. МУУС УСТАР 29 КҮНЭ СЭРЭДЭ № 34 (5564)

Муус устар 24 күнүгэр оройуон дьаһалтатыгар оперативнай штаб учараттаах мунһаҕа ытылынна. СӨ Ил Дархана **А.С. Николаев** оройуоннары кытта быһа сибээскэ тахсан, өрөспүүбүлүкэҕэ дьаһынан 137 киһи ыалдыбытын сырдаппыта. Ити иһитиннэриигэ эбэн этгэххэ, муус устар 28 күнүгэр номнуо ыалдыбыт дьон ахсаана 170-на тэннэстэ. Ол иһигэр ыаллы сытар Өймөкөөн улууһугар биир киһи ыалдыбыта дьиксиннэрдэ. Өймөкөөн оройуонун дьаһалтата дьаһынынан вахтовай үлэҕэ кэлбит Узбекистан гражданина ыалдыбытын чуолкайдаата. Обсерваторга барыта 23 киһи, 49 киһи дьиэ эрэсимигэр уонна ыраах сиртэн кэлбит 39 киһи кэлиэхтээх миэстэлэригэр бааллара биллэр. Роспотребнадзор нөнүө барыта 70 анаалыс ыһыллан вертолетунан куоракка ытыллыбыт. Дьокуускай уонна Магадан туһаайыларыттан кэлэр көлө массыналары хонтуруолга ылан күүстээх бэрэбиэркэ ытыллар.

Салгыы Сунтаар, Өлүөхүмэ улуустара вахтовай бөһүөлөктэри ураты болҕомтоҕо ылбыттарын, дьаны утары уопсай туох үлэ ытылларын иһитиннэрдилэр. Өлүөхүмэҕэ үс бий устата вахтовай ныманан үлэли кэлээччилэри тохтотуохтаахтара бэлиэтэннэ.

СӨ Бырабытталыстыбатын бэрэссэдээтэлин солбуйааччы **Ольга Балабкина** дьиэҕэ олоруохтаах дьон эрэсимнэрин кэһэллэрин, ол мобилнай хонтуруолга ыһыллан биллибитин санатта. Кырдыаҕастарга уонна оҕо дьиэлэрин иитиллээччилэригэр тутатына тест оһулулар.

Өрөспүүбүлүкэтээҕи

В непростой период пандемии сегодня на страже здоровья находятся медицинские работники. Мы попросили рассказать о ситуации в районе главного врача Момской ЦРБ **Наталью Георгиевну Павлову**:

– В настоящее время на территории Момского района случаев коронавируса не зарегистрировано, контактных лиц нет

Нами составлен четкий план работы по возможным обстоятельствам. В селе Хонуу силами ЦРБ открыт инфекционный стационар и изолятор, который оснащен согласно САНПИНу всем необходимым оборудованием, в т.ч. аппаратом ИВЛ, кислородным

Роспотребнадзортан дьаһынытыгар 1,5 тыһыынча кэринэ киһи тус хонтуруолга кирибиттэрин иһитиннэрдилэр. Онтон 585 киһи учуоттан уһулуннулар, ордубут 949 киһи обсерватордарга уонна дьиэҕэ олоруу эрэсимигэр бааллар. Обсерваторийдар үлэһиттэрэ дьанна хаптараллара баар суол. Онон улуустарга бактерицидной лаампалаах тэрилтэлэр обсерваторга уларсан бары биир тэнник үлэлиэххэ наада. Улуустар атын регионтан хантараак усулуобуйатыгар кэлэр специалисттары эрдэттэн билэн олонор, кинилэри хайдах бэрэбиэркэлээн көрсөрү толкуйдохтарын наада, кэлэр күннэригэр ону сана быһаарса сатаабакка.

Ити курдук өрөспүүбүлүкэ иһигэр туругу эт кулгаахпытынан истэммит балаһыанһа күн айы уустугуларын биллибит.

Муома оройуонун баһылыга **И.П. Павлов** дьаһыны улууска бэлиэтэнэн, Төбүлэх нэһилиэгэ онтон чугас турарын санатта. Онон Төбүлэх оскуолата ыраахтан үрэтти ныматыгар көстө, ону сэргэ оҕо уһууаанын үлэтэ эмиз тохтоото.

Иһитиннэриигэ Улуустаагы үөрэҕири салаатын начальнига **Т.Д. Андреева** Төбүлэхтэн ураты улуус киинигэр уонна Сааһырга оскуолалар ыраахтан үрэтэ олороллорун чуолкайдаата. Соннук уһууааннара эмиз үлэлээбэттэр, улуус киинигэр дьуһуурунай уһууааннар үлэлээбиттэрэ хаһыс да нэдиэлэтигэр бардылар.

Оройуон киинигэр тэриллибит икки обсерватор дьиэлэригэр оперативнай штаб

чилиэннэрин кытта үлэ хаамытын билистибит. Ол курдук оройуон дьаһалтатын көстүүнэйигэр уонна “Осикат” культура киинигэр тэриллибит обсерватордарга барыта 45 миэстэ баар. Хас биирдии обсерваторга оройуон бюджетыттан мал-сал, утуйар ороннар, танаастар уонна дезинфекциялырга аналлаах тэриллэр тирдилибиттэр. Онон туһааннаах коменданнар дьаһайаллар. Манна анал үөрэхтээх балыһа үлэһитэ, техникскэй уонна харабылынан полиция үлэһиттэрэ көрүллүбүттэр. Обсерватор хайа күн үлэтэ саҕаланна да, үлэһиттэргэ эбии хамнас аабыллыахтаах. Штаб чилиэннэрэ ымпыгар-чымпыгар тийэ ыйыталаһан тустаах ирдэбиллэри тутуһан үлэ саҕаланын сөбүн бэлиэтээтилэр.

Өскөтө обсерватор ыраах сиртэн кэлбит дьаһынытыгар уорбаламмыт эбэтэр ыарыылаах киһини кытта контактаспыта чуолкайдаммат дьон сытар миэстэтинэн ааттаммыт буоллабына, дьаһынытыгар хаптарбыт киһини эмииргэ улуус балыһатын терапия отделениетыгар изолятор тэриллибит. Изоляторга эппиэттээх үлэһит, анестезиолог уонна реаниматолог идэлээх быраас **Н.А. Маженов** ыарыһах эмтэнэр усулуобуйатын сиһилини сырдатан, палаталары, боксалары, эмиир тэриллэри, үлэһиттэр анал танаастарын, туттулар эмтэри көрдөрдө.

«Муома оройуона» МТ
пресс-сулууспата.

#Стопкоронавирус

КОНТАКТНЫХ ЛИЦ НЕ ВЫЯВЛЕНО

концентратором, в достаточном количестве имеются лекарственные, противовирусные препараты, средства неотложной помощи. В эти дни больница работает в режиме повышенной готовности, сотрудники полностью обеспечены средствами индивидуальной защиты (масками, перчатками, защитными костюмами и т.д.), имеются бесконтактные термометры для дистанционного измерения температуры

человека. С 30 марта проводится проверка пассажиров рейсовых самолетов.

Администрацией района и поселка совместно с ЦРБ развернуты 2 обсерватора по 25 коек для размещения контактных лиц. Графики дежурств оперативных бригад с дублерами, врач-специалисты, которые будут задействованы в изоляторе, в инфекционном стационаре и в обсерваторе

(Окончание см. на 2 стр.).

Постановление администрации МО «Момский район» от 24.04.2020 г. № 118.

О внесении изменений в постановление главы МО «Момский район»

В целях принятия дополнительных мер по предупреждению распространения новой коронавирусной инфекции (COVID-19) на территории Момского района Республики Саха (Якутия), на основании Указа Главы Республики Саха (Якутия) № 239 от 2 апреля 2020 г. «О мерах по обеспечению санитарно-эпидемиологического благополучия населения на территории Российской Федерации в связи с распространением новой коронавирусной инфекции (COVID-19)» постановляю:

1. Внести в приложение № 1 к постановлению главы МО «Момский район» Республики Саха (Якутия) от 16 апреля 2020 г. № 91 «О мерах по реализации Указа Главы Республики Саха

(Якутия) от 16 апреля 2020 г. № 1119 «О мерах по реализации Указа Президента Российской Федерации от 02 апреля 2020 г. № 239 «О мерах по обеспечению санитарно-эпидемиологического

благополучия населения на территории Российской Федерации в связи с распространением новой коронавирусной инфекции (COVID-19)» следующие изменения:

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1
к постановлению главы МО «Момский район»
от 24 апреля 2020 г. №

Перечень населенных пунктов Момского района, не имеющих круглогодичного автотранспортного сообщения

№ п/п	Муниципальный район	Населенный пункт
1.	Момский район	с. Кулун-Ельбют
		с. Буор-Сысы
		с. Соболах.

И. П. ПАВЛОВ, глава МО «Момский район».

(Окончание. Начало см. на 1 стр.).

составлены и определены приказом главного врача. В случае выявления подозрения на коронавирус все анализы будут отправляться в вирусологическую лабораторию в г. Якутск. При лабораторном подтверждении анализа на коронавирус, по утвержденной маршрутизации больного транспортируем на санрейсе в г. Якутск в инфекционное отделение.

Составлены дополнительные заявки на медикаменты, дезинфицирующие средства, расходные материалы, на днях ожидаем поставки. Так же отправлена дополнительная заявка в Министерство здравоохранения Республики Саха (Якутия), согласно которой недавно нам были поставлены в достаточном количестве одноразовые маски.

Призываю население сохранять спокойствие, соблюдать все меры предосторожности. Необходимо знать, что коронавирус и вирус гриппа могут иметь сходные симптомы, но генетически они

абсолютно разные. Вирусы гриппа размножаются очень быстро — симптомы проявляются через два-три дня после

заражения, а коронавирусу требуется для этого до 14 дней. Обращайте внимание на такие симптомы, как чувство усталости, затруднённое дыхание, кашель, боль в горле, высокая температура. Симптомы во многом сходны со многими респираторными заболеваниями, часто имитируют обычную простуду, могут походить на грипп. Как и при других респираторных заболеваниях инфицированный человек кашляет или чихает. Кроме того, он может распространяться, когда кто-то касается любой загрязнённой поверхности, например, дверной ручки. Люди заражаются, когда они касаются загрязнёнными руками рта, носа или глаз.

Самое важное, что можно сделать, чтобы защитить себя — это, в первую очередь, ношение масок. Не используйте повторно одноразовые маски. Их следует выбрасывать после каждого использования и утилизировать сразу после снятия.

Также важно поддерживать чистоту рук и поверхностей. Держите руки в чистоте, часто мойте их водой с мылом или используйте дезинфицирующее средство. Максимально сократите прикосновения предметов в местах массового скопления людей и, желательно, не касайтесь лица. Избегайте приветственных рукопожатий и поцелуев в щеку, пока эпидемиологическая ситуация не стабилизируется.

Заразиться вирусом могут люди всех возрастов. Однако, как и в случае большинства других вирусных

респираторных заболеваний, в группе повышенного риска находятся дети и люди старше 65 лет, люди с ослабленной иммунной системой.

И в заключение пожелаю всем крепкого здоровья, берегите себя и своих близких!

Мы работаем ради вас, а вы оставайтесь дома ради нас!

По всем вопросам обращаться по телефону – 21431 - Регистратура Момской ЦРБ.

Так же Управление Роспотребнадзора по РС (Я) напоминает, что в Министерстве здравоохранения РС (Я) работает «горячая линия» для граждан, вернувшихся с территорий, где зарегистрированы случаи новой коронавирусной инфекции (COVID-19). Телефон «горячей линии» Управления Роспотребнадзора: 8-800-550-21-24, Министерства здравоохранения Республики Саха (Якутия): 8-800-100-14-03.

**Пресс-служба
МО «Момский район».**

#Стопкоронавирус

КОНТАКТНЫХ ЛИЦ НЕ ВЫЯВЛЕНО

Как всем известно, в связи с ситуацией коронавируса, все учебные занятия прекращены и переведены на дистанционное обучение. Но активная внеурочная деятельность в Момской начальной общеобразовательной школе не останавливается и бьет ключом.

В этом учебном году региональная общественная организация «Юные оленеводы», председателем которого является отличник образования РС (Я), Почётный работник общего образования РФ В.А. Фазульянова, получила грант президента РФ и основала проекты, которые направлены на всестороннее развитие и раскрытие творческого потенциала маленьких северян. Так, недавно они организовали один из своих проектов – районный фотооконкурс «Арктика глазами детей». Основной целью фотоконкурса является поддержка и развитие детей и подростков в области патриотического воспитания, содействия в сохранении самобытной культуры коренных, малочисленных народов Севера, приобщения подрастающего поколения северян к традиционному образу жизни. В конкурсе приняли участие 183 учащихся из Момской начальной общеобразовательной школы, Соболюхой СОШ, Улахан-Чистайской СОШ им.Н.С. Тарабукина и воспитанники Детского дома творчества. Работы оценивались по следующим критериям: соответствие теме конкурса, самостоятельность выполнения работы, техника и качество выполнения работы.

Фотоконкурс – это отличный способ показать свои фотографии миру и заявить о себе, он может послужить началом профессиональной карьеры и стать переходом на новый уровень к творчеству. Данный конкурс, безусловно, позволяет приобрести учащимся определённый опыт и раскрыть свои таланты. Победителей

фотоконкурса определили по трём возрастным группам:

I. Дети от 7-10 лет: 1 м. – Гореев Мирослав (4 кл. МБОУ «ССОШ») «Кыһынны киһэ», 2 м. – Слепцов Эрсан (4 «а» кл., МБОУ «МНОШ») «Мы с тобой одной крови», 3 м. – Черёмкина Эльнара (2 «а» класс МБОУ «МНОШ») «Давай поцелуемся».

II. Дети от 11-14 лет: 1 м. – Соловьёв Альберт (8 кл., УЧСОШ им.Н.С. Тарабукина) «Мой удел быть пастухом, хранить оленье стадо», 2 м. – Громов Виктор (8 класс УЧСОШ им.Н.С. Тарабукина) «Студёная чистая вода», 3 м. – Старков Айаал (6 класс УЧСОШ им.Н.С. Тарабукина) «Белоснежный олень».

III. Дети от 15-17 лет: 1 м. – Игнатьева Эмма (10 класс МБОУ «ССОШ») «Көмүс дуйдаах кустук», 2 м. – Громов Айаастан (8 класс УЧСОШ им.Н.С. Тарабукина) «Подснежники», 3 м. – Лебедева Аяврина (8 класс УЧСОШ им.Н.С. Тарабукина) «Манан тугут КРО КМНС им. Ст. Гр. Слепцова».

Также были вручены следующие номинации:

«**Многоликая Арктика**» – Корякина Василина (9 лет МБОУ МНОШ, руководитель Слепцова М.И.). «**Будущий фотограф**» – Семёнов Кирилл (9 лет, МБОУ МНОШ, руководитель Слепцова М.И.). «**Забавные животные**» – Софронова Карина (8 лет, МДОУ ДДТ, руководитель Филиппова М.Ф.). «**Забавные животные**» – Васильева Кюньнэй (8 лет МБОУ МНОШ, руководитель Корякина В.А.). «**Пейзаж**» – Корякина Эсмиральда (8 лет, МБОУ

МНОШ, руководитель Корякина С.Е.). «**Фотопроект**» – Карпов Роберт (9 лет, МБОУ МНОШ, руководитель Ильина С.В.). «**Макромир**» – Хабарова Кюньнэй (7 лет, МБОУ ССОШ, руководитель Хабарова М.Н.). «**Я и моя Арктика**» – Егоров Вадим (9 лет, МБОУ МНОШ, руководитель Местникова М.Г.). «**Из жизни северянина**» – Неустроев Никита (10 лет, МБОУ МНОШ, руководитель Неустроева С.И.). «**Узоры Севера**» – Слепцов Даниил (9 лет, МБОУ МНОШ, Ильина С.В.). «**Мой Север**» – Потапов Вова (9 лет, МБОУ МНОШ, руководитель Потапова С.В.). Все победители награждены дипломами и ценными призами, номинантам вручены грамоты, участникам – сертификаты.

Итак, названы победители, все работы выставлены на центральном стенде школы. Организаторы конкурса настроены оптимистично и готовы к реализации новых проектов. Благодаря поддержке фонда президентских грантов, учащиеся нашего района впереди ждут ещё много интересных, полезных и важных мероприятий.

Галина РАДНАЖАПОВА.

Распоряжение администрации МО «Момский район» от 24.04.2020 г. № 118/533

О закрытии автомобильной дороги общего пользования муниципального значения Хонуу — Сасыр

В целях обеспечения безопасности людей на водных объектах, охраны их жизни и здоровья, в соответствии с п.24 ст.15 Федерального закона «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации» от 06.10.2003 г. № 131-ФЗ:

- Закрыть с 21 апреля 2020 г. автомобильную дорогу общего пользования муниципального значения Хонуу - Сасыр.
- Опубликовать настоящее распоряжение в средствах массовой информации.
- Контроль исполнения настоящего распоряжения возложить на ответственного секретаря ГО и ЧС МО «Момский район» (Онопров Н.В.).

И. П. ПАВЛОВ, глава МО «Момский район».

Распоряжение администрации МО «Момский район» от 21.04.2020 г. № 85

О закрытии автомобильной дороги общего пользования муниципального значения Хонуу — Буор-Сысы, Хонуу — Соболах

В целях обеспечения безопасности людей на водных объектах, охраны их жизни и здоровья в соответствии с приказом Министерства транспорта и дорожного хозяйства Республики Саха (Якутия) от 20.04.2020 г. № 04/344 «О закрытии участка автомобильной дороги «Индибир», с п.24 ст.15 Федерального закона «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации» от 06.10.2003 г. № 131-ФЗ:

- Закрыть с 21 апреля 2020 г. ледовые переправы по направлению

Хонуу – Буор-Сысы, Хонуу – Соболах.

- Опубликовать настоящее распоряжение в средствах массовой информации.

– Контроль исполнения настоящего распоряжения возложить на ответственного секретаря административной комиссии МО «Момский район» (Сивцев А.Ф.), администрации МО «Индибирский национальный наслег», МО «Соболюхой национальный наслег».

И. П. ПАВЛОВ, глава МО «Момский район».

Сэрии сылларын оҕолоро

Илдьирийбит биир хаартыска тугу кэпсирий?

ДОБОРУМ ТУҤУНАН

1968 сыл. Сайынны ыһах. Оччотооҕу ыһаахха бастаабыт оройуон спортсменнара «мүһэ» ылан баран, ону бэлиэтии бараары турар эдэр дьон:

Созонов Алексей Васильевич – хапсаҕайга бэйэтин ыйааһыныгар чемпион. Барахсан олус да үчүгэй быһыылаах, тустар албаһын киһи эрэ бэлиэтии көрөр, сарбаннаабакка ньылбыһан хамнанар идэлээбэ, оройуонна көнүл тустууну бастаан төрүттээбит тренер, спортивнай этиканы төрдүтэн баһылаабыт; **Данилов Адольф Егорович** – хирург, атах оонньуутугар, сүүрүүгэ бастаабыт; **Ларев Юрий Михайлович** – көнүл тустууга, хапсаҕайга зона чемпиона; **Слепцов Илья Иннокентьевич** – спорткомитет төрдүтэн баһылаабыт; **Сутаков Аркадий Николаевич** – хапсаҕайга чемпион, гимнаст; **Свинобоев Валерий Куприянович** – чэпчэки атлетика, массовик спортсмен; **Ларев Александр** – сүүрүк; **Хабаров Николай Гаврильевич** – атах оонньуута; **Степанов Владимир Арсеньевич** – национальнай ыстаныларга Саха АССР спордун маастара. Бу хаартысканы кини түһэрбитэ. Ортобутугар оччотооҕу Хонуу кэрэчээн кыһа Мончурина Света баар. **Ефимов Прокопий Петрович** – үрдүгү ойууга, атах оонньуутугар оройуон чемпиона.

Мин кэпсиир киһим, биир саастыылаабым **Ефимов Прокопий Петрович** – дыннээх күтүөтүм. Ону үгүс дьон билбэттэр. Бүгүн көрүстүм.

– Тоҕо 1967 сыллаахха маннайгы элбэх массыналаах перегону ахтыбатын, ама ол сырыны киһи өйүттэн бырабар айана этэ дуо? Билинни суолтан түөрт сүүс километр төгүүр. Аркагала, Аартык, Победа бириискэлэринэн Уус-Ньяраҕа кэлэн турабыт. Тибии, кыйыа, хайаттан таннары суулла сыйа-сыйа, дьоллоох дьон буолан дойдубутун булан турабыт, – диэтэ.

– Суох, ону өйдүүбүн. Кэлин ахтыыларбар киллэриэм, – диэн куотуннум.

Проня үйэтин тухары «Муома» сопхуоска босхо үлэлээбит, сыры бөҕөнү сылдыбыт чемпион-суоппардартан биирдэстэрэ, улахан наҕараадаҕа тиксигэтэх, сэмэй үлэһит туһунан ахтар сирдээх. Сэрии оҕото буолан, аҕалара эрдэ олохтон баран, ийэлэрэ Домна Ивановна уоллаах-кыһы ииппитэ хайҕаллаах. Биһиги биир кэмгэ түөрт квартиралаах дьиэбэ дьукаах биир хоско олорон турардаахпыт.

Кини 79-гар сылдыар диэн киһи көрбөт, билигин да тэгиэнэх. Кыратын сэни көрүмэн, иһигэр буорахтаах: үрдүгү ыстаныыга оройуонна иннин биэрбэтэх,

кэннинэн кэдэрис гынан, сүүс алта уонтан тахса сантиметры көппүтэ эрэ баар. Ити эрэ буолуо дуо? Кини спорка ситиһитэ элбэх. Өй оонньуутугар – саахымакка, дуобакка эмиэ маастарга кандидат. Билигин да оонньуур кыахтаах, хараһынан көрөр, кулгаабынан истэр кырдыаҕас бэтэрээн. Биллэр-көстөр ыарыыта суох, балыһа диэни билбэтэх саха саарына – күтүөтүм Прокопий Петрович, уһун үйэлэн!

Черемкин Николай Николаевич – эмиэ нуул кылаастан бииргэ үөрэммит табаарыһым. Элбэх уол оҕоттон ортокулара. Үөрөбү ылымтыа аймах. Убайдара Дмитрий Николаевич СГУ-ну биир бастакынан бүтэрбит физик, оскуола дириэктэрэ, райОНО сэбиэдиссэйэ этэ. Отгон быраата Гаврил оскуола историятыгар иккис медалист, зоотехник идэтин ылан, Амурскай уобалас биир сопхуоһугар дириэктэрдии сылдьан, быстах ыарыыга ыллараан, дойдутугар кэлэн эдэр сааһыгар суох буолбута. Ньюкулай идэтинэн связист, кэккэ сылларга оройуоннаабы сибээс узелыгар туттаах электромеханик этэ. Кэлин коммунальнай хаһаайыстыбаҕа биэнсийэбэ тахсыар диэри араас үлэбэ эриллэбитэ. Кини да оскуолаҕа үчүгэйдик үөрэммитэ, сайаҕас табаарыс. Кыра булка сылдыарын олус сөбүлүүр. Кус, куобах – кини аһа, баар буоллаҕына, сыһа туттубат мындыр киһи. Тапталлаах кэргэнэ эрдэ олохтон баран билигин тулаайахсыйбыта буолуо.

Аҕатын туһунан ахтар наадалаах. Ньюоһо Ньюкулай бэйэтин кэмигэр оройуон бастын сылгыһыта. Соболюоххо «Победа» холкуоска аан маннайгынан сүүс биэттэн сүүстүү кулуну ылбыта биллэр. Бу иһин кини государственнай наҕараадаҕа түһэриллэхтээх этэ да, ол кыаллыбатаҕа. Онтон сиэттэрэн холкуостан күүһүнэн уурайан Хонуу тоҕойун булан, сайыныгар Муома бэрибизнигэр, эбии Икки үрэх икки ардыгар, ынахха, сылгыга оттуур идэлээбэ. Өссө да үлэлиэх киһи хараһынан көрбөт буолан, син уһуннук олорон күн сириттэн бараахтаатаҕа.

Онон Николай Николаевич дьоно, бэйэтэ оройуон сайдытыгар туспа суолу иһи хаалларбыт үтүөлээхтэр. Биир дойдулаахпар уһун үйэни, доруобай сылдыаргар, өссө да сэрии оҕолорун чэпчэтиилэринэн туһунан хааларгар баҕарыан.

Өссө да суруйуоҕу хаһыат балаһата кыра.

Үөлээннээгин Н. Г. ХАБАРОВ.

Нуул кылаастан саҕалаан, уон кылааһы бииргэ бүтэрбит, онтон Благовещенскайга бииргэ үөрэххэ кирибит доҕорбун Старостин Василий Васильевич иккис түһүмэххэ киллэрбиппэр хом санаабат ини. Кэпсиир киһим Буор Сыһыга төрөөбүт-үөскээбит, билигин да онно олорор Үрүйэ Төрдүн бочуоттаах олохтооҕо аҕыс уон сааһын томточчу туолан ааспыт аар кырдыаҕас. Бука сыһа өйдөөбөт буоллаҕына, билигин нэһилиэгэр эрдьон ортотугар саамай кырдыаҕастара, убаастанар киһилэрэ. Баһылай киһи бэркиһиер олус сэмэй, аҕыйах саҕалаах, ол да буоллар сэнээрэр тиэмэтин буллаахха, тохтообот, наһаа сэргэх кэпсээннээх буолааччы. Билигин хайдаһын билбэтим, ирэ-хоро кэпсэппэтэх, көрсүбэтэх да быданнаата. Бииргэ үөрэнэ сырыттаһытына, киһитин аармыйаҕа ылан барбыттара, бука, үс сыл сулууспалаабыт буолуохтаах. Ол гынан механик буолуохтаах киһи зоотехник буолбут. Кини СГУ-ну ситиһилээхтик бүтэрэн, идэтинэн өркэмгэ үлэлээбитэ, ынах кутуругун эрийсибит, билигин да кырдыан олорон эрийэрин истэбин. Чэ, бээ, бириэмэ булан сотору ирэ-хоро кэпсэтэр, тахса сылдыар былаан баар. Сорох кэмгэ управляющайдаабыта, дойдутугар сельсоветка үлэлээбитэ. Ол быһыгар Муома мясокбинатыгар приемщиктан турар. Ханна баҕарар үлэтигэр эппиэтинэстээх, олус дьиппиэн киһи, көрдөһүүлээх да киһи толлон хаалар сөбөрүлээх «дьээдьэ». Бэйэтигэр майгыныннар характеристаах олоҕу доҕорун Агафья Семеновнаны көрсөн, оҕо төрөтөн билиннэ диэри ныр-бааччы олорон Буор Сыһы мааны, кыанарыала. Буолумуна, билиннэ диэри ынах-сылгы тутан олорор дьон. Чааһынай хаһаайыстыба кыра да көрүнгэ дьиэ кэргэн бюджетыгар улахан көмө буоларын билбит оҕонньорбун.

Баһылай дьыннээх сэрии оҕото, элбэх оҕолоох дьаданы-бааһынай төрүттээх. Сэри иннинэ, кэнниттэн ачыктааһыны, танас-сап тийбэтин билбит дьоннортон биирдэстэрэ. Билигин хой олоххо олорон үөрэ истэбин, өссө да уһуннук олоруо диэн эрэнэбин. Ингириэнэн хаппыт, үйэтин тухары чөл олоҕу тутуспут, табах дьаатын билбэтэх, аһы утаҕы аргыстаспатах, үлэнэн итиллибит доҕорбун, убайбын дьоллоохтук олоронгор үрдүк ыйаах дьонуттан көрдөһө хаалабын.

Н. Г. ХАБАРОВ,
тыа сириин үлэһиттэрин бэтэрээнэ.

БАСТАКЫ КЫҢЫЛ ЗНАМЯ УОРДЬАННААХ

Василий Романович Слепцов 1906 сыллаахха Мюома оройуонун Индигир нэһилиэгэр ахсынны ый аам-даам тымныытыгар – 18 күнүгэр төрөөбүтэ. Бииргэ төрөөбүттэр ахсыа этилэр. Ийэтэ-аҕата сүөһү иитэн, булдунаан эбинэн олоруттара. Аҕалара, оҕолор кыра эрдэхтэринэ, ыалдыан эрдэ олохтон туораабыта. Оҕолор ийэлэригэр дыа-уот бүппэт күннээҕи түбүктээх үлэтигэр көмөлөһлөө. Кырымчык олохтоохтору эрэри, сүөһү иитэн, оттоон-мастаан, бултаан-балыктаан сылы эргиччи тохтоло суох түбүгүрүллэрэ.

Баһылай 14-15 сааһыттан дыа таһыгар көтөр-сүүрэр суолун батыһан бултуу үөрэммит. Оччолорго дыон алаастарынан, от-мас ханна чугас сирдэринэн бытанан олороллоро. 1940 сыллаахха «Кыһыл Булуһут» диэн холкуос тэриллэбитэ. Ити сыл Василий Романович 409800 суумалаах түүлээҕи бултаан государствоҕа туттарбыта. Ол иһин өрөспүүбүлүктээҕи тыа хаһаайыстыбатын быыстапкатыгар кыттыны ыларга ынырыллыбыта. Онно Саха сирин бастыңнарын Бочуотун үбүлүөйдээх кинигэтигэр киллэриллэбитэ. «Стахановец-булчут» аатын ылбыта. Оччолорго ол улахан чиэс, бочуот буолара. «Стахановецтар» араас-араас киэн далааһыннаах социалистическай куоталаһыыга кытталлара.

1941 сыллааха уоттаах сэри сабаланытыгар Василий Романович үлэ фронулар сыралаах үлэтэ саҕаламмыта. Оччотообу дыон үлээҕи улахан тулуурдаах, дылуурдаах этилэр. Сэри ыар сылларыгар үлэ барыта олус кытаанах ирдэбиллээҕэ, үлэ-хамнас Кыайы туһугар диэн барара, үп-харчы хомуллара. Үлэлэрин төлөбүрүн үксүн заемуна ылаллара уонна кыра бурдук, ары биэрэллэрэ. Бултарын сыаната босхону эрэ үрдүнэн буолара.

Баһылай, кырдык, улахан байанайдаах булчут буолан кэпсэлгэ сылдыра. Кыһынҕы бытарҕан тымныыга сарсыарда халлаан сырдыы илигинэ бултуу тахсан баран киэһэ им сүппүтүн кэннэ кэлэрэ. Биирдэ «үс тайаҕы астаан хааллардым. Сарсыарда баран тизийэн аҕалын» диэбит. Бииргэ сылдыар дыоно көрдөхтөрүнэ, таһаһыгар ханан да туох да хаана биһилибэтэх буолара үһү. Оннук ыраас-чэбэр туттуулааҕа үһү.

Бултуу сылдыан араас быһылааннарга түбэһэрэ. Куруук бэйэтин кытта батыһа сылдыар ыта наһаа булчут эбит. Чубукуну батыһан баран кэлбэтэҕин үс күн көрдөөн, таастан сууллан өлбүтүн булан көмпүтэ кэпсээнтэн кэпсээнгэ сылдыар. Биирдэ туһах иитэ, хапкааннарын көрө баран истэҕинэ, эһэ көрсөн күн ангарын быһа хаайбыт. Ону бултаспака уот оттон баран, алҕаан ыппыт. Ону туох диэн алҕаабыккын диэн ыйыппыттарыгар, алгыһы этиллиэ суохтаах диэн кытаанахтык хоруйдаабыт.

Саас мас эрбээһинэ, саһаан кэрдиитэ, окко кирири – тиһигин быспат үлэ. Сайынны от биригээдэтигэр биригээдиридири. Биригээдэ 15-20 кини баарыттан үксэ оҕо, дыахтар буолара. Ходуһа сарсыарда 9 чааска киририллэрэ. Кини дыону кытта тэннэ үлэлээрэ. Сорох кэмнэ киэһэ харана буолуор диэри от охсоро, охсуллубут оту мээрэйдиирэ. Сайынны курулас ардааха, өнүрүк бырдахтаах куйааска күн айы ким төһөнү үлэлэбитин, төһө сир харбаммытын, охсуллубутун мээрэйдээн таабылга суруйан, сарсын туох үлэ үлэлэниэхтээгин барытын былааннаан дыаһайара.

Бэйэтэ киэһэ төһөбө кэлэн утуйара эбитэ буолла. Сарсыарда отутун оттон, чаанныктарын оргутан олодор буолара

диэн бииргэ үлэлэбит дыоно кэпсириллэрэ. Сайын окко былааннарын илиинэн, көлөнөн толороллор, төһө да ардахтаах дыылга 200-300 тонна оту туруораллара.

Саха норуотун хоргууууттан быһаабыт Саха сирин Совнаркомун бэрэссэдээтэлэ И. Е. Винокуров илии баттааһыннаах «Лучший охотник ЯАССР» диэн сибидиэтэлистибэнэн 1945 с. үлэ фронулар, «Аҕа дойду Улуу сэритин 1941-1945 с.с. сыралаах үлэтин иһин» мэтээлинэн (1946 с.), 1952 с. нэһилиэкпит Сталин аатынан холкуос буолбутунан, Саха АССР тэриллэбитэ 30 сыла туолуутунан сибээстэн Саха АССР Үрдүк Сэбиэтин Президиумун бочуотунай грамотатынан, 1957 с. «Үлэ Кыһыл Знаматын» уордыанынан наҕараадаламамыта.

Василий Романович Домна Иннокентьевналыын ыал буолан икки уол, икки кыыс оҕоломмуттара. Домна Иннокентьевна ханнык да үлэттэн туора туорбатаҕа. Кыра оҕолорун ийэтигэр хаалларан баран окко, субан сүөһү көрүүтүгэр, фермаҕа ыанныксытынан, от тизийитигэр, фермаҕа үүт туттааччынан, асчытынан үлэлээбитэ. 1946 сыллаахха нэһилиэк комсомольскай тэрилтэтин сэкирэтээринэн, быыбарга дыокутаатынан талыллан үлэлээбитэ. Киэһэ үлэтиттэн кэллэҕинэ, оҕолорун көрүүтэ, кэтэх хаһаайыстыба түбүктэрэ элбэх буолара, аймах, чугас дыонугар туох кыалларынан көмөлөһөрө, сүбэ-ама буолара. Ону холкуос, сопхуос дирекциятыттан, оройон салалтатыттан ылбыт үгүс грамоталара туоһулулар. Коммунистическай үлэ ударнига, үлэ бэтэрээнэ буолбута. Кытаанах үлэ доруобуйатыгар охсон, биэнсийэҕэ тахсан баран эрдэ олохтон туораабыта. Оҕолоро билигин бары биэнсийэлээх дыон. Улахан уола аҕатын туйаҕын хатаран сопхуоска булчутунан, таһаһытынан үлэлээбитэ.

Дыэ ити курдук Василий Романович олобун оҕолоро, сиэннэрэ салгыыллар.

Н. Е. СОПКОМОВ.

Буор Сыһыы.

МАХТАНАБЫТ

Биһиги, Хонуу нэһилиэтин саастаах олохтоохтору, бу сылга быйыл эмис, сыалаах минньигэс таба этинэн аһылыктанан астына аҕай олобут.

Улууспут аҕа баһылыга Иван Петрович Павлов уонна улуус тыатын хаһаайыстыбатын салайааччылары Юрий Алексеевич Винокуров, Игорь Афанасьевич Старков үтүө санааларынан салайтаран, Халыма курдук ыраах улуустан таба этин сакаастаан, аҕалтаран, эмис да эмис эти чэпчэки сыанаҕа атылаан олохтоох дыону-сэргэни абыраатылар. Дыэ, улахан махтал буолуохтун!

Оо, дыэ эмис да эт баар буолар эбит! Маннык сылааҕы

көрбөтөх 20-тэн тахса сыл буолла. Сыаната да чэпчэкигэ сыттаҕа. Бу буоллаҕа дыон туһугар кыһамны дыэн. Үрдэ суох улахан махтал! Кырдыга баара, маннык эмис эт баар буолуо дыэн санаан да көрбөт этим. Сөрү сөхтүм, ама умнар үһүбүн! Эмис эт барахсан минньигэс дыаны.

Итинник махтанан тураммыт эһигини кэлэн иһэр Пиэрибэй Маай бырааһынныгынан уонна Улуу Кыайы 75 сыллаах үбүлүөйүнэн ис сүрэхтэн эҕэрдэлибит!

Үлэҕит ситиһилээх буоллун. Тус олоххутугар чөл туругу, дыола-соргуну, үгүс үөрүүнү баҕарабыт, өрүү сырдык-ыраас күннэр эһигини арчылыы, арыаллыы турдуннар!

Махталы кытта Ушницкайдар.

«Сээдьэ» – эвен норуотун культууратын сүрүн көрүнэ

Кулун тутар 17-18 күннэригэр Дьокуускай куоракка II Өрөспүүбүлүкэтээҕи «Сээдьэ» үнкүүтүн фестивала буолан ааста. Фестивалы Муома оройуонун Улахан Чыыстай нэһилиэгин Хотугу аҕыйах ахсааннаах норуоттар ассоциациялара «Эгдэн Мола», СӨ «Союз эвенов» общественной тэриллии, Арктика сайдытын уонна Хотугу норуоттар дьыалаларын Министерствота, СӨ тас дойдуларга сибээстэрин Министрствота, СӨ Хотугу аҕыйах ахсааннаах норуоттар ассоциациялара, А.Е. Кулаковскай аатынан норуоттар доҕордоһууларын дьиэтэ, СӨ ГКУ «Национальная библиотека», СӨ ГБУ «Музей истории и фольклора народов Якутии», ФГБУН «Институт гуманитарных исследований и проблем малочисленных народов Севера» иллээн-сабалаан ыттылар.

Кулун тутар 17 күнүгэр сарсыарда 10 чаастан СӨ Национальной библиотекатын исторической саалатыгар фестиваль үөрүүлээх чааһын Дэлбүргэ үгэһин «Долгунча» эвен фольклорнай ансаамбыла арыйда. Кыттааччылары, ыалдыттары СӨ Хотугу аҕыйах ахсааннаах норуоттар ассоциацияларын президенэ Кривошапкина А.В., СӨ Ил Түмэнин Хотугу аҕыйах ахсааннаах норуоттар боппуруостарыгар уонна Арктика дьыалатыгар Бастайааннай кэммитиэтин бэрэсэдээтэлэ Е.Х. Голомарева, СӨ Арктика сайдытын уонна Хотугу норуоттар дьыалаларын министрин солбуйааччы М.А. Погодаев эбэрдэлээтилэр. «Долгунча» эвен фольклорнай ансаамбыла (салайааччы Никулина З.П.) «Сээдьэ» родовой үнкүү араас көрүнүн көрдөрдүлэр, ол курдук, «тэгэмэй» (Березовка), «намагканскай» (Сэбээн Күөл), «типтомскай» (Уус-Алдан), «жиганскай», «тугэсирскэй» (Саккырыгыр), «тополинскай», «верхоянскай», «традиционной» (Муома).

«Сээдьэ» фестивалын сүрүн чааһын Муома улууһун Улахан Чыыстай нэһилиэгин «Эгдэн Мола» кыттааччылары сабалаатылар. Дегтярев А.М. аатынан Улахан Чыыстайдаабы эвен норуотун историятын уонна культууратын музейын дириэктэрэ В.А. Байшева «Улахан-Чистайский хороводный танец «Сээдьэ» диэн Чыыстай эвеннэрин бээдьэлэрин историятын, уратытын ырытан билиһиннэрдэ. Салгы кыттааччылар төгүрүчү туран Чыыстай сээдьэтин ыллаан (этэн), үнкүүлээн көрдөрдүлэр: З.С. Садовникова, А.Д. Слепцова, Р.С. Таркова, Г.Д. Колесова, Э.П. Данилов, А.С. Николаева. Ордук кэрэхсэбиллээх оскуола оҕолоро кыттыны ылбытара: Байшева Мария-Роза (1 кыл.), Литвинцева Сандра (2 кыл.),

Корякин Август (7 кыл.), Садовников Максимилиан (9 кыл.), салайааччыларыгар Л.П. Сорковава барба махталбытын тиэрдэбит.

Салгы «Сээдьэ Аллаиховских (тундровых) эвенов» – Трайзе А.П., Слепцов В.Н., Едукин М.Н., «Сээдьэ Устьянских эвенов» – Слепцов И.П. (Икэ), «Сээдьэ Ламыньинских эвенов» – Степанова З.А. «Сээдьэ Нижнеколымских эвенов» – Винокурова И.И., «Сээдьэ эвенов Средней Колымы рода Донрэткын» – Ефимова-Дьячкова А.И., Подобашева О.С., Оллонова А.Г. «Сээдьэ Верхнеколымских эвенов» – Сивцева Т.В., Слепцова Е.К., Гладких (Суздалова) Н.И., Винокурова Н.В. салайааччылаах «Халыма сулусчааннара» оҕо үнкүү ансаамбыла, «Сээдьэ Эвено-Бытантайских (Саккырырских) эвенов» – Васильева Э.С., «Сээдьэ Оймьяконских эвенов» – Громова У.Н., Громов Ф.И., Таркова Е.Г. «Сээдьэ Тополинских эвенов» – Захарова Х.М. көрдөрдүлэр.

Фестиваль бастагы күнүгэр «Задачи общественности по номинированию эвенского кругового танца «Сээдьэ» на объект Всемирного культурного наследия ЮНЕСКО» диэн тизмэбэ СӨ Хотугу аҕыйах ахсааннаах норуоттарын вице-президентинэрэ Шадрин В.И. этиитин иһиттибит.

Кулун тутар 18 күнүгэр «Сээдьэ» туһунан научнай дакылааттар ытылыннылар. «Понятные признаки концепта «Хэдьэ» в лингвокультуре эвенов» (к.ф.н., ИГИИПМНС СО РАН хотугу филология отделын старшей научнай сотрудинга Кузьмина Р.П.), «Круговой танец как составная часть церемонии проведения медвежьего праздника у коренных народов Севера, Сибири и Дальнего Востока: по материалам рукописного фонда и частных коллекций Национальной библиотеки РС(Я)» (Рожина И.Г., СӨ национальной библиотекатын библиограба), «Хэдьэ как феномен эвенской культуры» (к.ф.н., ХИФУ кафедратын сэб. Винокурова А.А.), «О работе музея музыки и фольклора

народов Якутии по сохранению, изучению, возрождению и пропаганде круговых танцев коренных малочисленных народов Севера» (Слепцова Н.И., СӨ музыкаба, фольклорга музейын методиха), «Роль кругового танца «Хэдьэ» в воспитании подрастающего поколения» (ХИФУ старшей преподавателэ Кривошапкина Е.А.), «Мир кочевников в круговом танце: «связь» с духами-покровителями (на примере эвенов Якутии)» (и.н.к. Варавина Г.Н., ИГИИПМНС СО РАН археология уонна этнография отделын научнай сотрудинга), «Разновидности родовых сээдьэ» (Попова М.Д., ИГИИПМНС СО РАН), «Универсалии в круговых танцах эвенов и саха: опыт этнографических сопоставлений в реконструкции архаических ритуалов» (и.н.к. Васильев В.Е., ИГИИПМНС СО РАН старшей научнай сотрудинга), «Символическое пространство эвенского кругового танца сээдьэ» (и.н.к. Алексеева Е.К., ИГИИПМНС СО РАН старшей научнай сотрудинга). Улахан Чыыстай нэһилиэгин эвен норуотун культууратын тарҕатааччы, уһуйааччы З.С. Садовникова «Сээдьэ туһунан санааларым» диэн дакылааты иһитиннэрдэ.

Иккис күн түмүгэр «Эвенский круговой танец «Сээдьэ» – как объект культурного наследия» диэн ааттаах төгүрүк остуол ытылынна. Манна кыттааччылар биир быһаарыны ылынан СӨ туһааннаах Министрстволарыгар сүбэлэри биэрдилэр.

Түмүктүүр чааска мустубут дьон бары хэдьэ эйээркэй тыныгар уйдаран, биир киһилии үктээн, эвен омукут дьону түмэр, санаатын көтөбөр, үрүн күнү уруйдуур үнкүүтүгэр астына-дуоһуйа эргийдилэр.

В.А. БАЙШЕВА,
А.М. Дегтярев аатынан Улахан Чыыстайдаабы эвен норуотун историятын уонна культууратын музейын дириэктэрэ.

Индибир нэһилиэгэр элбэх кийииттэр кэлэннэр олохсуйдулар. Иккис төрөөбүт дойдуларынан аабынан сөбүлээн олоһоллор, үлэлиллэр, истэргэ үчүгэй. Оннук нэһилиэк биир бастын далбар хотунунан Слепцов Виталий Гаврильевич олобун аргыһа Амматтан төрүттээх Фелисата Макаровна буолар. Кинилэр 1984 сыллаахха ыал буолбуттара. 1984-1986 с.с. бастаан Суон Тииккэ үлэлээбиттэрэ, онтон 1987 сыллаахха Буор Сыһыга кэлэн олохсуйбуттара. Виталий Гаврильевич салайар үлэбэ сылдыар, нэһилиэк Сэбиэтин бэрэссэдээтэлиттэн сабаларан, коммунальной тэрилтэ маастарынан, отделение управляющейбынан, МУП дириэктэринэн, билигин ТХКП дириэктэринэн үлэлиир. Кини олобун аргыһа Фелисата Макаровна бастаан кэлэн нэһилиэккэ бэтэринээр миэстэтэ суох буолан, оскуолаба, детсадка поварынан, 12 сыл араас үлэлэргэ сылдыбыта. Манна да

үлэбэ сирдэрбэтэбэ. 2003 сылтан нэһилиэккэ бэтэринээрэнэн ананар. Кинилэр устудьуоннуу сылдан билсипиттэрэ, бииргэ үөрэммиттэрэ, бииргэ кэлбиттэрэ. Фелисата Макаровна нэһилиэкпит бэтэринээрэнэн 20-чэ сыл үлэлэтэ.

Нэһилиэккэ ыйааһыннаах тыллаах-өстөөх, бас-көс кийиипит. Фелисата Макаровна сүрдээх эйэбэс майгылаах, дьону барытын кытта кэпсэтиннэн, истин сыһааннаах. Кини үлэтэ үрдүктүк сыаналанан «СӨ тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна» ааты ылбыта, СӨ тыатын хаһаайыстыбатын миниистиритэбин грамотатын, ты хаһаайыстыбатын биэрэпиһин ытан Бочуотунай грамотанан бэлитэммитэ. Өр сылларга быыбар хамыһыһатын бэрэссэдээтэлинэн үлэлээн,

быыбар киин хамыһыһатын Бочуотунай грамотатынан наһараадаламмыта.

Олобун аргыһа Виталий Гаврильевичтың 40-ча сыл эйдэмнээхтик олон, улахан дьэ кэргэн 4 оҕо тапталаах ийэтэ, аҕата буолдулар. Оҕолоро бары улаатан, үстэрэ үлэлиллэр, кыра кыыстара үрдүк үөрэххэ үөрэнэ сылдыар. Күннэрэ сиэннэрдэриттэн тахсар. Фелисата наһаа улахан оҕуруоттаах, теплицата, парнига элбэх. Хртоуппуйу, хашпыыстаны уо. д. а. олодор. Сибэкки арааһа дьэтин таһын толору үүнэр. Элбэх ынах сүөһүнү иитэллэр, үүт, сүөгэй, араас үрүн ас дэлэй.

Фелисата Макаровна бөһүөлөгүн кэрийэн, былааннаах прививка, укуол онорор, сүбэ-ама биэрэр, сэрэтэр үлэни ытар. Үлэтигэр сүрдээх эппиэтинэстээхтик сыһааннаһар.

А. ВАСИЛЬЕВА.

Буор Сыһы.

Служба «01» предупреждает

ЖЕЧЬ СУХУЮ ТРАВУ ОПАСНО

Весной, когда сходит снег и обнажается почва, а также поздней осенью, некоторые из нас устраивают пожары, сжигая пожухлую траву. Ежегодно после схода снежного покрова происходят сотни возгораний прошлогодней травы из-за неосторожного обращения с огнем и детской шалости. Как правило, такое горение, в большинстве случаев не контролируемое: распространяется с большой скоростью и на больших площадях. Зачастую оно представляет реальную угрозу жилым строениям, хозяйственным постройкам, окружающей среде, а в некоторых случаях и жизни людей и животным.

Чтобы на вас не пришла беда, соблюдайте элементарные правила пожарной безопасности:

* участок для выжигания сухой травянистой растительности должен располагаться на расстоянии не ближе 50 метров от ближайшего объекта;

* территория вокруг участка для выжигания сухой травянистой растительности должна быть очищена в радиусе 25-30 метров от сухостойных деревьев, валежника, порубочных остатков, других горючих материалов и отделена противопожарной минерализованной полосой шириной не менее 1,4 метра;

* на территории, включающей участок для выжигания сухой травянистой растительности, должен действовать особый противопожарный режим;

* лица, участвующие в выжигании сухой травянистой растительности, должны быть обеспечены первичными средствами пожаротушения;

* во избежание перехода огня с одного строения на другое, очистите от мусора и сухой травы территорию хозяйственных дворов, гаражных кооперативов;

* не поджигайте траву и стерню;

* не производите бесконтрольное сжигание мусора и разведение костров;

* не разрешайте детям баловаться со спичками, не позволяйте им сжигать траву;

* не бросайте горящие спички и окурки;

* не оставляйте на освещенном солнцем месте бутылки или осколки стекла;

* не разжигайте костры в сухую и ветреную погоду, не оставляйте их непогашенными.

Д. М. СЛЕПЦОВ,
главный государственный инспектор по пожарному надзору Момского района
Главного управления МЧС России
РС (Я), младший лейтенант
внутренней службы.

М. И. СТАРКОВА,
инструктор по противопожарной профилактике 22-го Отряда
государственной противопожарной
службы РС (Я) по
МО "Момский район".

Экологический надзор разъясняет

За незаконную вырубку леса грозит наказание

Министерство экологии, природопользования и лесного хозяйства РС(Я) информирует, что незаконная рубка, повреждение лесных насаждений или самовольное выкапывание в лесах деревьев, кустарников влечет за собой административный штраф или уголовную ответственность. В связи с этим, приводим для сведения данные незаконных рубок леса за 2019 год.

В 2019 году выявлено 94 случая незаконных рубок лесных насаждений. Объем незаконно заготовленной древесины составляет 2536,07 куб.м., размер причинного ущерба 10520,9 тыс. рублей.

В правоохранительные органы передано 57 материалов по незаконным рубкам лесных насаждений, объем 2006,95 куб.м., сумма ущерба 9200,7 тыс. рублей.

По результатам проверок правоохранительными органами возбуждены 35 уголовных дел. Привлечены к уголовной ответственности 8 лиц.

По ч.1 ст.8.28 КоАП РФ (незаконная рубка, повреждение лесных насаждений или самовольное выкапывание в лесах деревьев, кустарников, лиан) привлечено 32 лица к административной ответственности на сумму 324,5 тыс.рублей. Взыскано ущерба за незаконную рубку лесных насаждений 3015,1 тыс. рублей по 57 случаям.

Момская инспекция ГЭН.

Киэн туттабыт, ахтабыт, саныбыт

Ийэбит сыдыайар сылааһа, эбэбит умнуллубат мөссүөнэ

Тапталлаах ийэбит, эйэбэс эбэбит, хос эбэбит, ытык мааны эдьийбит, сэрии сылын оҕото, Муома улуунун бочуоттаах олохтооҕо **Никулина Матрена Петровна** 88 сааһыгар биһиги кэккэбиттэн туораабыта номнуо биер сылын туолла.

Муома улуунун эстибит «Эһэлээх» нэһилиэтин Жиркова Акулина Семеновна, Никулин Петр Дмитриевич дьиэ кэргэттэригэр балаҕан ыйын 19 күнүгэр (1929-1931) соботох кыыс оҕонун күн сирин көрбүтү (архыып умайан, оччотооҕу сылга төрөөбүт сыла сыһаа суруллубут). Ийэм оскуоһу кириэр диэри ийэлээх аҕатын кытта бэрт кылгас кэмнэ олоҕорбут. Онтон ийэтэ 5 саастааҕар ыалдыан күн сириттэн күрэнэр. Аҕатын кытта хаалан куруук балыгынан, булдунаан аһаан олоҕорбуттар.

Кэнники төгүрүк тулаайах хаалан, интэринээккэ иитиллэн олон киһи буолбут. Ийэм оҕо сааһа сэрии ыар кэмигэр ааспыт буолан, ону этинэн-хаанынан ыкса билэн улааппыта. Оонньооботох оҕо сааһы сэрии ыар кэмнэрэ аан дойдуну биер ғына эстэбэ. Аны кыһарыйбыт курдук сут-кураан дьыллар турбуттар. Оҕо сааһа, кыаммат-түгүммэт кыһалга олох барыта ити кэмнэ буолан ааспыттара.

Наар дойдутун «Эһэлээби» ахтан-санаан тахсара, кэрэ дойдулаах, элбэх ыраас сир астаах, бултаах дойду диэрэ. Ону дьаһалта Чыыстайга көһөртөөн кэбиспит.

Оҕо сылдыан ыстаадаҕа үлэлээбиттэр, күннэри-түүннэри таба манааннар, онтон өссө сыннаммакка эмиэ түүннэри манаталлар эбит, олус тонорум диэн кэпсиирэ. Сир аһын сириин наһаа ахтара, кып-кыһыл буолуохтарыгар диэри үргээн сириллэр эбит. Оччотооҕу ыччат бэйэтин эрэ күүһүгэр эрэнэрэ, олоҕо быыстарыгар ийэм туохтан да хаалсыбакка кыттар.

Өр сылларга фермаҕа ыанныксытынан ситиһилээхтик үлэлээбитэ, детсадка поварынан, кочегарынан уо. д. а. үлэти таллуубакка үлэтиирэ. Ийэм үлэтин болуһыгар иистээрэ, Муома улуунугар кинини билбэт киһи суобун кэриэтэ. Кырдьыар диэри миэхэ сүбэ-ама биэрэрэ.

Манна кэлэн Саккырыыры иккис дойдутун курдук истинник саныыра, ахтара, кэллэр эрэ «Омукчааным» үрүйэтин уутун иһиэм диэн онно Мария Егоровналыын хаама сыннына барааччылар. Саккырыыра барыам этэ диэхтиирэ. Ыстаадаҕа сылдыбыт кэрэ айылҕалаах «Хобоолун» саныыра.

Матрена Петровна төрөөбүт Муоматын улуунун уонна Индигир нэһилиэтин сайдыытыгар сыралаах үлэтин иһин үгүс элбэх грамоталардаах, коммунистическай үлэ ударнига этэ. Уоттаах сэрии ыар сылларыгар тулаайах киһи оҕо, эдэр саас кэрэтин билбэккэ, улахан дьону кытта биригэ итиини-тымныыны аахсыбакка, Улуу Кыайыны уһансыбытын туоһулуур элбэх махтал суруктар, грамоталар,

дипломнар, Кыайы үбүлүйүнэй мэтээллэрэ бааллар.

Ити курдук Матрена Петровна Никулина олох бары ыарахаттарын этинэн-хаанынан билэн, 2 кыыс оҕону этэннэ улаатыннарар, олох киэн суолугар үктэннэрэн, сиэн бөҕөнү оҕоһун, олох дьолун толору билэн 88 сааһыгар күн сириттэн барахтаабыта.

Ийэбитин, эбэбитин харайарга көмөлөспүт Муома улуунун Индигир нэһилиэтин дьаһалтатыгар, аймак-билэ, ыаллы олоҕорут дьоммутугар барҕа махтал буолуохтун, этэннэ буолун, кыһалга барыгытын тумнан аастын.

Биһиги ийэбит, эбэбит сырдыгынан сыдыайар истин мичээрин, сүбэтин-аматын, илитин сылааһын куруук бу олохпут устата сүрэхпитигэр илдьэ сылдыахпыт.

Кыргытара, сиэнэрэ.

БЛАГОДАРИМ

Выражаем огромную благодарность одноклассникам Семена, Ольги, Л. Х. Новиковой, коллективу ЦРБ, соседям, жителям микрорайона «Стройучасток», В. М. Неустроеву, И. В. Неустроеву, Г. Аммосову, А. Слепцову, прихожанам Никольской церкви, отцу Е. Б. Райкову, друзьям за помощь, оказанную в наши трудные дни в связи с утратой горячо любимого сына, брата, мужа, отца **Кадулина Семена Владимировича**.

Желаем вам крепкого здоровья, благополучия.

Родители, жена, дети, брат.

Выражаю глубокое соболезнование матери Лилии Алексеевне, брату, жене, детям по поводу скоростижной кончины сына, брата, мужа, отца

КАДУЛИНА
Семена Владимировича.

Скорблю, разделяю боль утраты.

Жиркова В. В.

Ытыктыыр дьоммутугар Евдокия Васильевнаҕа, Димаҕа, Любаҕа, сиэннэригэр, Валерий Маевичка, Варвара Маевнаҕа, Гаврил, Василий Маевичтарга таптыыр кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ, быраатара, убайдара

УВАРОВСКАЯ Дмитрий Маевич күн сириттэн соһучу барбытынан дириң кутурбаммытын тиэрдэбит.

Ылар аһыгытын тэннэ үллэстэбит.

Слепцовтар, Уваровскайдар.

Күндү ийэбит, эбэбит, хос эбэбит, эдьийбит үлэ бэтэрээнэ

СЛЕПЦОВА Дария Васильевна

б. дь. муус устар 28 күнүгэр уһун, ыарахан ыарыытан олохтон туораабытын билэр дьонугар, аймахтарыгар дириңник курутууан туран иһитиннэрэбит.

Кыргытара, уола, сиэнэрэ, хос сиэнэрэ.

Убаастыыр, өр кэмнэ биригэ үлэлээбит коллегабыт, үлэ-тыыл, тыа хаһаайсытыбатын бэтэрээнэ

СЛЕПЦОВА Дария Васильевна

уһун, ыарахан ыарыытан олохтон туораабытынан оҕолоругар Нинаҕа, Аннаҕа, Афанасийга, ыччаттарыгар, аймахтарыгар дириң кутурбаммытын тиэрдэбит.

Ылар аһыгытын тэннэ үллэстэбит.

Дария Васильевна үтүө майгыта, истин сыһыана өйбүтүгэр-сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах буолуоҕа.

Ветуправление коллектива.

Биригэ үөрэммит табаарыспыт, үөрэппит оҕом

СЛЕПЦОВ Александр Гаврильевич

эдэр сааһыгар хомолтолоохтук соһучу олохтон барбытыгар эдьийигэр Валентина Гаврильевнаҕа, киһи дьиэ кэргэнигэр, быраатыгар Дмитрий Гаврильевичка дириң кутурбаммытын тиэрдэбит.

Ылар сүтүккүтүн тэннэ үллэстэбит.

МОО биригэ үөрэммит табаарыстара,
кыл. сал. А. В. Старкова.

Муоматааҕы Госбаанга биригэ үлэлээбит, олоҕорбут дьүөгэбитигэр Евдокия Васильевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар, биригэ төрөөбүттэригэр таптыыр кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ, быраатара, убайдара

ДМИТРИЙ

күн сириттэн соһучу барбытынан дириң кутурбаммытын тиэрдэбит.

Ылар аһыгытын тэннэ үллэстэбит.

Хонууттан А. И. Маркова, Т. П. Кырдылова,
Л.Г. Степанова, Амнаттан С. И. Борисова,
Сунтаартан Н. Н. Николаева.

Ытыктыыр киһибит, үлэ бэтэрээнэ, сэрии сылларын оҕото

СЛЕПЦОВА Дария Васильевна

ыарахан ыалдыан олохтон барбытыгар оҕолоругар, сиэннэригэр дириң кутурбаммытын тиэрдэбит.

Ылар сүтүккүтүн тэннэ үллэстэбит.

Бэтэрээннэр оройуоннааҕы сэбиэттэрэ.

Тэрийээчи: СӨ

Бырабытталыстыбата,
"Сахабэчээт" СӨ Судаарыс-
тыбаннай автономнай тэриэтэ.
Таһаараччы: "Сахабэчээт" СӨ
Судаарыстыбаннай автономнай
тэриэтэ.

677000, Дьоксуускай к.
Орджоникидзе уул., 31 №-рз, 124 каб.,
тел./факс: 8(4112)343917.

e-mail: sakhapеччат@mail.ru

Генеральной дириэктэр

э.т. В.И. СЫРОМЯТНИКОВ.

Сибээс эйгэтин информационнай
технология уонна маассабай
коммуникация надронун
федеральной структуратын Саха
сириинээҕи бырабыланынатын
20.06.2019 с. бэриллибит
сидиэтэлиститэтин
ПИ № ТУ 14-00520

Кылаабынай редактор
М. П. СТАРКОВА.

Хаһыат нэдиэллэ ыккитэ тахсар.
Редакция кирибит суруктар
төнүбэттэр.

Матырыйаалга ахтыллар чакчылар иһин
эпизитинин сурук ааптара сүгэр.

Ааптар суругар этиллэр санаа

хаһыат тутуһар хайысхатыннан

атын буолуон сөп.

Биһилирилэр, рекламалар

ис хоһооноругар эпизитинэни

тустаах киһи сүгэр.

® Реклама быһыытын бэчээттэнэр.

Хаһыат 34 №-гэр 16 ч. илин баттанна,
17 ч. график быһыытын бэчээккэ бэрлиннэ.
Компьютернай талыта, верстка оройуоннааҕы
«Индибир уоттара» хаһыат редакциянай-
полиграфической комплекска оһоһулан
бэчээттэннэ.

Редакция, типография, таһаараччы аадырыһа:
Муома улууһа, Хонуу сэл., кап. Елкин уул. 4 №-рз.
Кээмэйэ 1 усул. бэч. л. Тиража 360.
Сыаната дуоҕабыр быһыытыннан.

Телефоннара: 8(41150)2-10-21.

Электроннай почта: indigir-uottara@yandex.ru